

DET NORSKE JORD- OG MYRSELSKAP

Årsmelding for 1987

Ved adm. direktør Ole Lie

Oversikt

I den innledende oversikten til årsmeldingen for 1986 understreket vi at nevnte år kjennetegnes ved omlegging av virksomheten. Nye oppgaver ble tatt opp og tidligere arbeidsområder fikk øket vektlegging.

Av nye arbeidsoppgaver nevnes overtakelse av analysevirksomhet fra tidligere Statens Jordundersøkelse og kontroll av bakkeplaneringsfelter etter oppdrag fra landbruksdepartementet og fylkeslandbrukskontorene. Jordsmonnkartlegging, vannressursforvaltning og ressursundersøkelser er oppgaver som har fått øket vektlegging.

Alle disse oppgavene har opptatt selskapet sterkt også i 1987 og dannet tyngden av selskapets virksomhet. Andre tradisjonelle arbeidsoppgaver har dessuten vært inne i bildet i den utstrekning rekvisisjoner eller andre signaler om behov for innsats har meldt seg.

Vi skal senere i meldingen komme nærmere inn på de forskjellige oppgavene. Her er det forsøkt gitt en kortfattet og samlet oversikt over virksomheten i 1987.

Selskapets konsulentavdeling har i meldingsåret utført undersøkelser og planlegging for nydyrking, drenering og senkingsprosjekter etter rekvisisjoner fra

de lokale landbruksmyndigheter. Nydyrkingssakene har i hovedsak vært knyttet til utbyggingsbruk.

Vannbruksplanlegging ble i 1987 startet opp med feltarbeid for Årosvassdraget som renner gjennom Røyken og Lier i Buskerud og Asker i Akershus. Jordsmonnkartlegging er utført i deler av Akershus og i en del av nedslagsfeltet til Årosvassdraget. Kontroll av bakkeplanering er utført i Buskerud fylke.

Omfattende undersøkelser i forbindelse med fredning av myrer og andre arealer er i 1987 foretatt i bl. a. Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Akershus og Telemark.

Undersøkelser og planlegging for prosjektet profilering i Vesterålen fortsatte i meldingsåret. Prosjektet skal gjennomføres for å vise denne metode som et tiltak for å få sikrere overvintring og grasavlinger.

Analysevirksomheten ved Landbrukets analysesenter som er en avdeling av selskapet, gikk for fullt i 1987. Analysene av jordbørøver fra landbruket er sesongmessig knyttet til de tre-fire siste månedene av året og januar/februar året etter. Dette har sammenheng med det forhold at storparten av prøvene blir tatt ut i månedene september/oktober. På etter-

vinteren, våren og forsommeren kommer hovedtyngden av prøver fra gartnerinæringen.

Analysesenteret er nå inne i sin andre sesong. Antallet jordprøver var i underkant av 60.000 i 1986/87 og noe over 60.000 den siste sesongen, Driftsresultatet har også som forutsatt, vist balanse. Analyseprisene er basert på selvkostprinsippet.

I 1987 ble det utarbeidet skjema og retningslinjer for koordinatfesting av jordprøvene. Dette med tanke på lagring av analyseresultater i en jorddbatabank. Vi vil komme nærmere inn på disse viktige spørsmålene under et eget avsnitt for analysevirksomheten senere i meldingen.

Torvindustrien og produksjonen av forskjellige typer dyrkingsmedier har

krevd arbeid både til undersøkelser, planlegging, kontrollvirksomhet og veiledning.

Opplysningsvirksomheten har også i 1987 omfattet utgivelse av tidsskriftet og særtrykk, samt foredrag, demonstrasjoner og faglig veiledning ved direkte kontakt med praktikere eller fagfolk i offentlig tjeneste.

Vi har her søkt å gi en oversikt over selskapets virksomhet. De enkelte områdene blir nærmere omtalt under egne avsnitt senere i meldingen. Selskapets kapasitet har også i 1987 vært fullt utnyttet. Samtidig har det pågått et utrednings- og planleggingsarbeid, ikke minst for selskapets egen virksomhet i årene fremover.

Organisasjonen

H. M. Kong Olav V er selskapets høye beskytter

Innledning

Det norske jord- og myrselskap (DNJM) er en frittstående, selveid stiftelse. Organisasjonsformen bygger på medlemskap av privatpersoner, forskjellige institusjoner, kommuner og landbrukskontorer. Storparten av medlemmene har sin basis i landbruksnæringen, men en betydelig del har også tilknytning til verneinteressene og andre naturfagmiljøer.

Medlemmene velger selskapets representantskap, som er høyeste valgte myndighet i selskapet. Representantskapet velger styret og kontrollerer virksomheten ved behandling av årsmelding, regnskap og driftsbudsjett for selskapet. Innenfor vedtektenes og budsjettens rammer fastlegger styret selskapets virksomhet. Adm. direktør er ansvarlig for den daglige drift.

Stiftelsen (DNJM) mottar betydelig tilskott til driften over Landbruksdepartementets budsjett. Søknad om statstilskott, vedlagt regnskap, forslag til budsjett og årsmelding for selskapet sendes departementet. Vi har forsøkt å fremstille selskapets organisasjonsform og tilknytninger i en modell som viser kontakten til- og fra- de forskjellige ledd, og aktivitetsområder (fig.)

Medlemmer

De registrerte medlemmene ved årsskiftet fordelte seg slik på forskjellige kategorier:

Æresmedlemmer	9
Korresponderende medlemmer	2
Årsbetalende medlemmer	381
Livsvarige medlemmer	457
Landbrukskontorer/nemnder	354
Primærkommuner og fylker	165
Indirekte medlemmer	168

Tilsammen 1536

Medlemstallet viser en nedgang på 20. Flere indirekte medlemmer er utmeldt.

Blant de årsbetalende medlemmer er det en del selskaper og andre institusjoner. Selskapet har en rekke bytteforbindelser som får tidsskriftet m.v. slik at adresselisten for tidsskriftet dreier seg om 2000 personer og institusjoner.

Medlemskontingenten er p.t. kr. 50,- pr. år eller kr. 500,- for livsvarig personlig medlemskap.

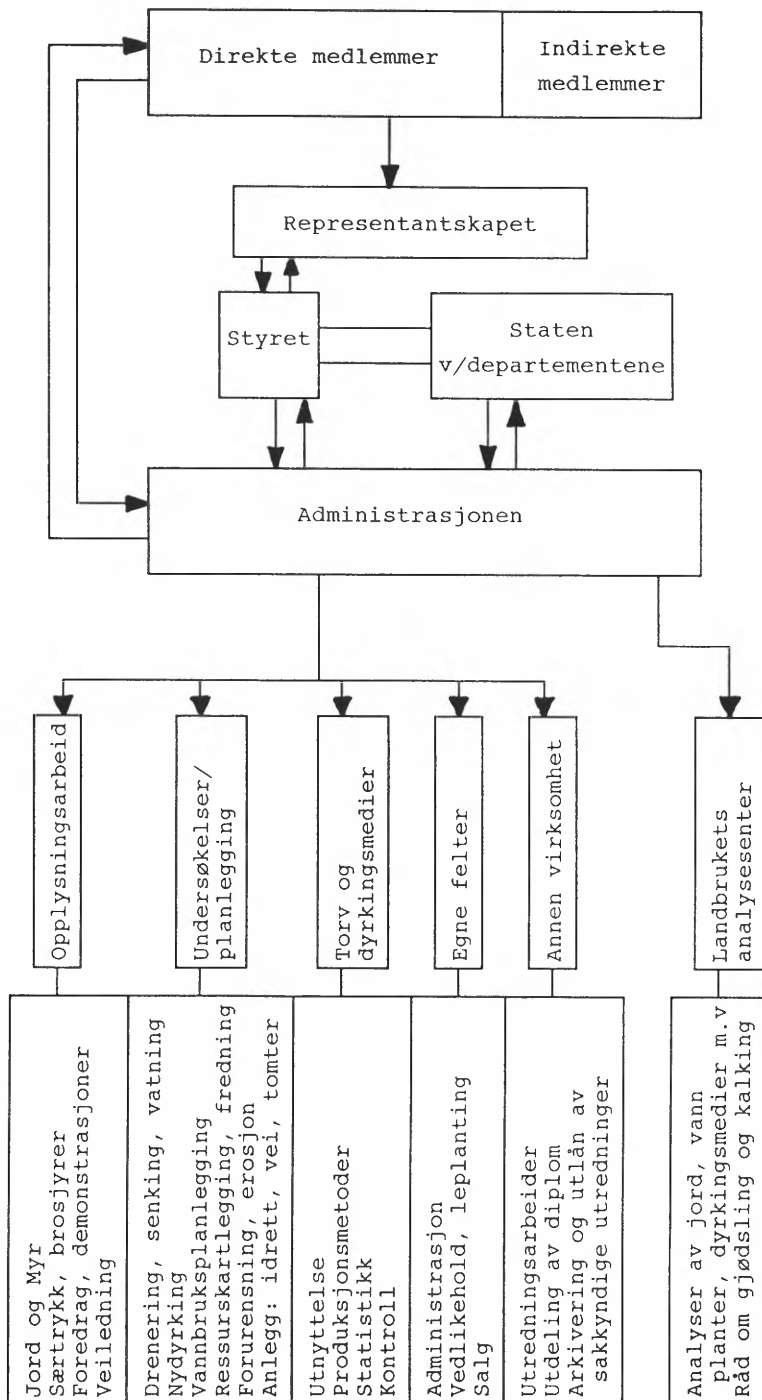
Selskapet har kontakt med medlemmene gjennom tidsskriftet som sendes gratis til alle medlemmene. Ved skriftlig votering kan medlemmene avgi stemme ved valg av representanter. Om lag 50% av medlemmene benytter seg av denne rettighet og er derved med og påvirker valgene.

Styret

Etter valget under representantskapsmøtet 16. juni 1987 har styret hatt denne sammensetning:

Formann: Tidl. jorddirektør Ottar Fjærvoll, Melsomvik.

Det norske jord- og myrselskaps oppbygging

Nestformann: Husmor Klara Berg, Viksdalen.

Styremedlemmer: Gårdbruker Jens P. Flå, Stamnan.

Professor dr. Jul Låg, Ås-NLH.

Skogeier Ove Munthe-Kaas, Hov i Land.

Rektor Arnor Njøs, Ås-NLH.

Direktør Alf Ording, Nittedal.

Varamedlemmer: Forsker Hans Aamodt, Ås-NLH.

Direktør Torvald Vaage, Kolbotn.

Skogeier Annie Blakstad, Nes på Rome-rike.

Økonomisk veileder Stein Enger, Løten.

Styret har i året holdt 8 møter og behandlet 95 saker. Styret har i tillegg fungert som styre for selskapets legatfondene og behandlet i alt 10 saker vedr. fondene.

En rekke betydningsfulle saker har vært til behandling i styret. Selskapets virksomhet har ved flere anledninger vært gjennomdrøftet i styret. Ved slutten av året 1987 ble et hurtigarbeidende utvalg nedsatt av styret. Utvalgets mandat går ut på å fremlegge forslag om selskapets medvirkning i arbeidet mot landbrukets forurensningsproblemer og samarbeid med andre institusjoner i denne sammenheng.

Styreformannen og andre medlemmer av styret har representert selskapet ved forskjellige anledninger, bl.a. møter i andre organisasjoner.

Året 1987 kjennetegnes med stor aktivitet fortrinnsvis innen de nye arbeidsområder, noe som også har satt sitt preg på styrets arbeide og aktivitet.

Representantskapet

Selskapets representantskap består av 14 medlemsvalgte representanter og

vararepresentanter etter skriftlige voteringer i h.h. til utsendte stemmesedler. I tillegg kan representantskapet supplere seg selv med 4 medlemmer (§ 8). Trøndelag Myrselskap velger to medlemmer med varamedlemmer og endelig er selskapets styremedlemmer og varamedlemmer også medlemmer/varamedlemmer til representantskapet.

Etter valgene i 1987 har representantskapet hatt denne sammensetningen:

Valgt for 1986/87:

Jordstyretekniker Elisabeth Onsager, Trysil

Husdyrkonsulent Solfrid Nesteby Steen, Tolga

Bonde Ola O. Røssum, Nord-Fron

Gårdbruker Fridtjof Dahl, Fauske

Gårdbruker Jarl Vågen, Verran

Gårdbruker Lars Lie, Levanger

Gårdbruker Marte Tomassen, Stange

Valgt for 1987/88:

Bureiser Svein Valdem, Trysil

Husmor Anne Marie Solheim, Smøla

Herredsagronom Jon Foldøy, Suldal

Ringleder Solveig Haugan Jonsen, Kongsvinger

4H konsulent Britta Johansen, Porsanger

Herredsagronom Åsa Danielsen, Borge

Fylkeslandbrukssjef Einar K. Time, Stavanger.

Vararepresentanter har i 1987 vært følgende:

Ringleder Iver Jakob Hage, Rauma

Gårdbruker Herbjørg Richardsen, Nordreisa

Skogreisingsleder Peder Gabrielsen, Ibestad

Herredsagronom Lars Veum, Tokke

Fylkeslandbrukssjef Hallvard Eika, Bø i Telemark

Rektor Gunnar Dahl, Sortland
Bonde Erland Asdahl, Nes på Romerike
Fylkesagronom Rolf Enge, Hamar
Gårdbruker Frank Sunde, Østre Toten
Statskonsulent Ole Jerven, Ås
Forsker Kristen Myhr, Stjørdal
Skogeier Annie Blakstad, Nes på Romerike
Gårdbruker Gunnar Hesbøl, Kongsvinger
Fylkeslandbrukssjef Leif Steine, Førde

Valgt for 1987/88 i h.h. til § 8 i vedtektene:

Fagsjef Bård Andersen, Oslo
Brukseier Gunnar Gjein, Stokke
Fylkeslandbrukssjef Ragnar Haarr, Molde
Disponent Ola Valen-Sendstad, Nes på Romerike

Valgt av Trøndelag Myrselskap:
Gårdbruker Fridtjof Mølsvik, Snåsa
Bonde Jon Woll, Verdal

Vararepresentant:
Gårdbruker Oddvar Osen, Åfjord

Representantskapets ordfører er fylkeslandbrukssjef Ragnar Haarr og varaordfører bonde Ola O. Røssum.

Representantskapsmøtet 1987 ble holdt på NLH. I tillegg til møtet var det en faglig orientering med besøk ved selskaps afdeling, Landbrukets analysesenter. Det er særdeles nyttig at representantene har god kjennskap til virksomheten også ved den nye afdelingen.

Valgkomiteen

Valgkomiteen har hatt denne sammensetningen:

Herredsaagronom Edith Hafrom Katerås, direktør Olav Hope og professor Asbjørn Sorteberg. Valgkomiteen kons-

tituerte seg med direktør Hope som formann.

Valgkomiteen har utarbeidet forslag til valgliste for valg av medlemmer til representantskapet og fremmet forslag til de valg som foretas på representantskapsmøtene (unntatt på valgkomiteen).

Revisjon

A/S Revision, Oslo er valgt som selskaps revisor.

Selskapets ansatte

Ved hovedkontoret på Hellerud i Skedsmo:

Administrasjon:

Adm. direktør Ole Lie (ans. 1947), ass. direktør Einar Wold (ans. 1956), sekretær Jorun Bøhler (ans. 1979), sekretær Gunvor Egeberg (ans. 1980), sekretær Aud Hansen (ans. 1983) sekretær Karen Berentsen Næss (ans. 1985).

Konsulenter: Sivilagronom og cand.mag.real. Jens Kværner (ans. 1982), sivilagronom Nils Harry Vagstad (ans. 1983), sivilagronom Hans Olav Eggestad (ans. 1984), sivilagronom Helene Hansen (ans. 1986) og agronom fra Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, København, Marianne Bechmann (ans. 1987). Ingeniør Johannes Deelstra, er midlertidig engasjert i stilling som konsulent.

Distriktskontoret for Nord-Norge:

Konsulenter: Sivilagronom Bård Magne Pedersen (ans. 1983), sivilagronom Aage Dalland (ans. 1986). Tidligere konsulent i selskapet Per Hornburg har vært engasjert på deltid med forskjellige oppgaver.

Både Bård Magne Pedersen og Aage Dalland sluttet i sine stillinger i 1987. En nyansatt konsulent, sivilagronom Are Johansen tiltrer våren 1988.

Distriktskontoret for Trøndelag:

Konsulenter: Sivilagronom Inge Olav Nøvik (ans. 1981). Tidligere konsulent i selskapet Lorentz Kvaal og lektor Odd Ivar Eide har arbeidet med noen oppdrag for selskapet også i 1988. Konsulent Nøvik har hatt permisjon en del av 1987.

Distriktskontoret for Vestlandet:

Konsulenter: Sivilagronom Anders Hovde (ans. 1974), sivilagronom Bent Braskerud (ans. 1987). Arbeidsformann, maskinfører Reidar Skarseth som har vært knyttet til selskapet gjennom Vestlandskontoret, har hatt sykepermisjon en stor del av 1987.

Landbrukets analysesenter:

Denne avdelingen ble opprettet 1. juli 1986. Avdelingen har hatt følgende fast ansatt personale i 1987:

Laboratoriesjef Alf Reidar Selmer-Olsen (ans. 1986), avdelingsingeniør Helge Stray (ans. 1987), administrasjonsekretær Aud Berg (ans. 1986), førstekontorfullmektig Gunn Vambeseth (ans. 1987), ingeniør Oddny Gimningsrud (ans. 1986), ingeniør Anne Birgit Bævre (ans. 1987), førstelaborant Kirsten Jenshus (ans. 1986).

Laboranter: Klara Opem (ans. 1986), Veronica Eibakk (ans. 1986), Mercedes Sagredo (ans. 1986), Turid Sundby (ans. 1987).

I sesongen oktober – til ut februar det påfølgende år var det 14 korttidsansatte ved analysesenteret. Det har dessuten i h.h. til avtalen med NLH, foregått en nyttig utveksling av tjenester mellom Institutt for jordfag og analysesenteret.

Diplomer:

Følgende har i 1987 blitt tildelt Ny Jords diplom:

Astrid og Odd Berge, Høyanger
Jürgen Klink, Friarfjord
Marit og Karl Myhre, Lebesby
Anna Marie Pettersen, Nervei i Gamvik
Johanna og Jakob Emil Sandvik, Hauge-sund
Karen og Jens B. Voldmo, Trysil
Petra og Arthur Våga, Sør-Varanger

Forslag om tildeling av diplom blir vanligvis fremmet lokalt og behandlet av de kommunale landbruksnemnder og i fylkeslandbruksetaten.

Det norske jord- og myrselskaps diplom ble i 1987 tildelt tidligere mangeårig varaformann i styret, gårdbruker Jan E. Mellbye for fremragende innsats i selskapets virksomhet.

I tidsskriftet Jord og Myr blir det trykt en fyldigere omtale av de som er tildelt diplom.

Opplysningsvirksomheten

Innledning

Selskapet har også i 1987 lagt vekt på å medvirke til opplysningsvirksomhet innen de fagområder selskapet har kompetanse. Opplysningsvirksomheten rettes både mot praktikere og fagtjenesten i landbruket. Vi skal i det følgende nevne noen av de viktigste aktivitetene vedr. opplysningsvirksomheten.

Tidsskriftet

Tidsskriftet Jord og Myr er som vanlig sendt ut med 6 hefter. Dessverre oppsto forsinkelse bl.a. ved trykkingen, slik at hefte nr. 6/87 først ble distribuert i 1988.

I tidsskriftet trykkes fagartikler om m.a. jord, gjødsling og vann. En rekke fagartikler blir dessuten utgitt som særtrykk. Vi nevner her de viktigste i 1987 i den rekkefølge de har stått i tidsskriftet:

Om kjønnsfordeling og kjønnsdifferensiering hos molte, av forsker Kåre Rapp.

Drenering av vanskeleg myr, av konsulent Anders Hovde.

Klassifikasjon av jordsmonn, Det canadiske systemet, av førsteamanuensis Arne Grønland.

Myrsynking, av konsulent Oscar Hovde.

Sammenligning av klassifiseringssystem brukt i Norge for jordarter og jordsmonn, av førsteamanuensis Ole Øivind Hvatum.

Våtkompostering av husdyrgjødsel, av forsker Kristen Myhr.

Utvikling og vurdering av fosfortilstand i dyrka jord i perioden 1960-85 med hovedvekt på Romerike og Jæren, av forsker Tore Krogstad.

Sprengning, omgraving og masseflytting, av rektor Arnor Njøs og forsker Einar Vigerust.

Er det fare for jordforurensning fra gasskraftverk, av professor dr. Jul Låg.

Avslutta avfallsfyllinger – kan vi dyrke der?, av forsker Einar Vigerust.

Fosfor i jord og vann, av forsker Tore Krogstad og limnolog Øivind Løvstad.

I tillegg vil det bli gitt ut et eget særtrykk med alle foredrag fra et seminar på Smøla i mai 1987. Disse offentliggjøres i Jord og Myr 1987/88.

Foreløpig er følgende trykt:

Innvirkning på planteveksten av naturlige faktorer og menneskelig inngrep i typiske norske kystområder, av professor dr. J. Låg.

Leplanting i dag og i framtida, av leplantingskonsulent Bjarne Frøystad.

Gjødsling til leplanting på myr, ved forsker Jon Furunes.

Myrsynking i kystområder, av professor Asbjørn Sorteberg.

Landbruket sett fra de naturgitte forhold på Smøla, av adm. direktør Ole Lie.

Interesserte vil ved å henvende seg til selskapet kunne få tilsendt særtrykk av fagartikler.

Møter, foredrag og demonstrasjoner

Selskapet har også i 1987 deltatt ved forskjellige faglige arrangementer med sikte på opplysningsvirksomhet. Vi skal her nevne de viktigste «tiltakene»:

Møte på Kjellmyra i Åsnes 26. februar. Ole Lie holdt orientering om jordanalysenes betydning ved gjødsling og kalking.

Møte på Jøa i Fosnes 26. mars vedr. fortsatt utnyttelse av Jøamyrene. Lie

deltok sammen med representanter fra Landbruksdepartementet og fylkets landbruksmyndigheter.

Smøla 25.-27. mai, seminar om bruk av natur og kulturlandskap i kystområdene. Seminaret ble holdt i anledning av 50 års markering av forsøksvirksomheten på Smøla. Fra selskapet deltok konsulent Anders Hovde og Lie. Sistnevnte holdt foredrag om utvikling av landbruket sett fra de naturgitte forhold på Smøla.

Medlem av selskapets styre, professor dr. J. Låg holdt foredrag om «Innvirkning på planteveksten av naturfaktorer og menneskelige inngrep i typiske norske kystområder», og tidligere styremedlem, professor Asbjørn Sorteberg om «Myrsynking i kystområder».

Endelig må nevnes at Jord og Myrselskapet støttet og medvirket ved arrangementet bl.a. som vert ved en middag på Veidholmen. Styrets viseformann, Klara Berg, ledet dessuten forhandlingene ved en av sekvensene.

Konsulent Anders Hovde har holdt foredrag om følgende emner:

Hvordan kan vi forbedre dreneringseffekten på tette jordarter, på informasjonsmøte i jord- og plantekultur, Bergen 14. januar.

Grøfting av myrjord på følgende steder: Midthordland forsøksring, Fana 27. april.

Nordhordland forsøksring, Lindås 28. april.

Hardanger forsøksring, Norheimsund 29. april.

Sunnhordland forsøksring, Fusa 30. april.

Ny metode ved dyrking av myr og mineraljord: Engesetra fellesbeite, Ørskog

26. august.

Profilering av myr: Tustna 22. september.

Laboratoriesjef A.R. Selmer-Olsen har deltatt med orienteringer om analysevirksomheten og betydningen av jordanalyser ved følgende større møter:

Blomsterringen, Økern torv 27. januar. Norsk gartnerforbund, Stavanger 19. mars.

Forskermøte på Statens forskningstasjon Kvithamar 15. juni.

Norske forsøksringers møte i Loen 1.-3. desember.

Representanter for selskapet har ellers deltatt i forskjellige utredningsarbeider. Vi kan kort nevne følgende: Utredning for jorddatabank og koordinatfesting av jordprøver: Styreformannen, Lie og laboratoriesjef A.R Selmer-Olsen. Standardisering av jord og torvprodukter: Lie, Selmer-Olsen og ass. direktør Einar Wold.

Ansatte i selskapet har foretatt undersøkelser og deltatt som sakkyndige ved forskjellige skjønnsaker vedr. fredning av myrer og våtmarker.

Internasjonalt samarbeid.

Det internasjonale samarbeidet har også i 1987 vært basert på forbindelser gjennom International Peat Society og en del direkte kontakter.

Selmer-Olsen har som styremedlem i seksjon 13 i Nordiske Jordbrugsforskeres Forening deltatt i seminar i analytisk landbrukskemi i Finland. Overingeniør Helge Stray ved LA deltok i samme seminar. Dessuten deltok Selmer-Olsen ved et Symposium i International

Society for Horticultural Science i Danmark.

Ass. direktør Einar Wold holdt foredrag på Nordiske Jordbruksforskeres Forenings kongress, seksjonen for kul-

turteknikk, i Århus 1.-3. juli. Foredraget var ledsaget med lysbilder om «Generelle vannerosjonsproblemer for kulturteknikken».

Undersøkelser og planlegging

Innledning

Under denne gruppe kommer storparten av konsulentenes virksomhet. Reduksjonen av tilskottene til bruksutbygging, nydyrking og drenering m.v. setter preg på arbeidet vedr. undersøkelser og planlegging.

Det er allerede nevnt at selskapets virksomhet i sterk grad er endret til innsats på andre oppgaver enn de tradisjonelle vedr. jordbruksproduksjon og bruksutbygging.

I det følgende skal vi nevne de viktigste oppdragene som selskapet har arbeidet med og i den forbindelse gruppere sakene.

Landbruksmessig utnyttelse

Her nevnes noen av de viktigste oppdrag med sikte på utnyttelse til dyrkingsformål.

Prosjekt profilering i Vesterålen, Nordland

Selskapets medvirkning ved dette prosjektet fortsatte i 1987 med undersøkelser av nye felt og planlegging av profileringsarbeidene. I 1986 ble 12 felt, 2 i hver av 6 kommuner undersøkt. I 1987 fortsatte dette arbeidet og i alt 15 felt ble undersøkt og nødvendige nivelleringer foretatt. Feltene ligger i de 5 Vesterålskommunene + Lødingen kommune.

Bodin gård, Bodø Nordland

Et arbeid vedr. planlegging av avløpssystemet for jordarealene til tidligere Rønvik sykehus og Nordland Landbruks-skole ble påbegynt med en detaljert undersøkelse og nivelleringer i 1985-86. I 1987 er noen tilleggsmålinger utført samtidig som planer er lagt for en opprusting av jordarealene. Profilering er aktuelt for å sikre avrenningen på de meget flate arealene med mange naturlige forsenkninger.

Senking av Vassløkkbekken, Vega, Nordland

Her var det nødvendig med en del grundigere undersøkelser for å finne frem til de mest tjenlige løsninger i forhold til økonomien. Betydelige arealer med verdifull jord er her berørt av dette prosjektet. Men kostnadene er også relativt store.

Fellesbeiter i Selbu og Tydal, Sør-Trøndelag

Selskapet fikk i 1986 gjennom landbruksmyndighetene henvendelse om å undersøke og vurdere problemer med fellesbeitene både i Selbu og Tydal. På grunn av permisjoner ved selskapets kontor i Trøndelag måtte storparten av dette arbeidet utsettes til 1987.

Konsulent Inge Olav Nøvik som har foretatt undersøkelser av fellesbeitene i Selbu og Tydal, skriver følgende om saken: «Utviklingstendensene er på mange måter like for flere av fellesbeitene. Etter en optimistisk start og noen få gode år melder problemene med tett, opptråkka myrjord seg.

Resultatet blir behov for store investeringer i jordkultur, dårlige avlinger og påfølgende redusert lønnsomhet for brukerne. Hvis denne utviklingen får gå for langt, kan etter hvert økonomi, mismot og uenighet føre til at det blir svært vanskelig å komme igang med utbedringer.

Undersøkte fellesbeiter i 1987, i Selbu:

Utstranda: Ca. 220 dekar myr, store problemer med forsumping og opptråkka beiter.

Innstranda: Ca. 150 dekar myr, også her store problemer, men andelen fastmark er noe større og en del tiltak som er utført ser ut til å gi gode resultater.

Innbygda: Ca. 70 dekar myr, mye fastmark som er godt egna til beiting, bedre avling enn gjennomsnittet.

Børdalen: Ca. 100 dekar myr, en god del grunnlendt mark som er vanskelig å drenere, men også mye fastmark. Totalt sett et godt fellesbeite og med stor tiltakslyst blant brukerne.

Storvollen: Ca. 190 dekar myr, en del fastmarksjord, men også her mye grunnlendt mark, svært store problemer med forsumping og manglende vedlikehold.

Øverbygda: Ca. 140 dekar myr, manglende tørrlegging, men relativt gode vilkår for framtidig beiting.

Seljeåsen: Ca. 80 dekar myr, en del godt beiteland, men med stort behov for å erstatte blaute myrområder relativt

langt unna med god fastmarksjord som ligger inntil seterhusa.

I tillegg er det foretatt befarings på 3 andre fellesbeiter:

Røet, Selbu: Stort sett bare fastmarksjord, og svært gode beiter med stor avling.

Tydal fellesbeite, Tydal: Stort sett bare fastmarksjord. For det meste gode beiter.

Moen, Tydal: Også her mest fastmark, men en del av arealet burde vært bedre drenert. Problemer med isbrann på flate partier.

Vedr. undersøkelser av felter for landbruksmessig utnyttelse ved selskapets Vestlandskontor har vi mottatt følgende opplysninger fra konsulent Anders Hovde:

Gnr. 57, bnr. 7, Tingvoll kommune, Møre og Romsdal

Etter søknad fra landbrukskontoret er det undersøkt ca. 60 dekar tidligere dyrket myr. Myra er 0,3 til 3,5 m dyp og ligger på sand, silt og leire. Torvlaget er relativt sterkt omdannet og tett. Feltet ble dyrket i 1972 og isådd i 1974. På grunn av forsumping har det ikke vært høsta etter 1986. Fallet er dårlig og myrdybden ujevn. Det antas at grøftene er ute av funksjon på grunn av vasslåser og bakfall forårsaket av myrsynkingen. Det vil bli utarbeidet en plan for forbedret drenering av feltet.

Krakeli fellesbeite, Eide kommune, Møre og Romsdal

Landbrukskontoret i Eide henvendte seg til selskapet om hjelp til å planlegge

utbedring av dreneringa på fellesbeitet. Feltet består av mange morenerygger. Mellom ryggene er det myr. Det er særlig disse myrpartiene som er forsumpet.

Vann fra tette grøfter og andre oppkommer flyter utover store partier av feltet og gjør beiteforholda umulige. Det vil bli utarbeidet et forslag til utbedring ved hjelp av omgrøfting, omgraving og eventuelt steinkanaler der det er nok stein til det.

Gnr. 49, bnr. 3, Elnes, Fræna kommune, Møre og Romsdal

Bruket er nylig solgt. Den nye eieren henvendte seg til selskapet gjennom landbrukskontoret for å få undersøkt eiendommen med tanke på utarbeidelse av en disponeringsplan. Han ønsket råd om aktuelle arealer til dyrking og hva han med fordel kan plante til med skog.

Ca. 285 dekar udyrket jord er undersøkt relativt grundig. Det aller meste av dette har myrvegetasjon, men torvlaget er ofte bare 20-50 cm., men partivis opp til 2,5 m. Myrene er preget av tuer og erosjonsfurer, samt flere hull etter torvuttak. Grunnen under myrene og fastmarken er siltig sand, silt og grus. Det vokser småfuru spredt over det hele. Storparten er dyrkbart, men kvaliteten varierer fra sted til sted.

Gnr. 2, bnr. 33, Smøla, Møre og Romsdal

Det er detaljundersøkt ca. 180 dekar etter søknad fra fylkeslandbrukskontoret i Møre og Romsdal. Foranledningen er at bruket er solgt til ny eier. I forbindelse med utbyggingen av bruket er det ønskelig å vurdere kvaliteten av den tilgjengelige dyrkjingsjorda.

Her, som ellers på Smøla, ligger torvlaget direkte på fjell. Myra er 1,0 til 5,0 m dyp og oftest middels omdanna.

Resultatet av undersøkelsen vil være nyttig når dreneringen av arealene skal planlegges.

Kolda beitelag, Sykkylven, Møre og Romsdal

Etter søknad fra fylkeslandbrukskontoret er ca. 245 dekar tidligere dyrket jord undersøkt. Fellesbeitet ble dyrket i tida 1975 til 1981. Av forskjellige årsaker har en del av arealet blitt forsumpet. Det ble tilrådd bruk av dype steinkanaler, omgrøfting og omgraving med skråstilte lag. Noen av flomgrøftene må graves dypere.

Granvinvassdraget, Granvin, Hordaland

På Granvindeltaet oversvømmes hvert år ca. 260 dekar dyrket og dyrkbar jord. Ved stor flom blir ca. 375 dekar oversvømt. NVE har utarbeidet en plan for senking av Granvinvatnet. Jordbruksetaten ved landbrukskontoret er bedt om å skaffe en objektiv vurdering av den foreslåtte senkingen og har anmodet selskapet om råd. Det ble detaljundersøkt 705 dekar av det mest utsatte området på deltaet. Dessuten ble det registrert hvor mye dyrket jord som oversvømmes oppover dalen. På grunnlag av disse opplysningene er konsekvensene for jordbruket av den foreslåtte senking vurdert.

Så langt Vestlandskontoret.

Åvesland, Evje og Hornes, Aust-Agder

Etter henvendelse fra fylkeslandbrukskontoret i Aust-Agder foretok selskapet her en undersøkelse av et 190 dekar stort udyrket areal. Området ligger ca. 400 meter over havet. Formålet med undersøkelsen var å vurdere mulighetene for dyrking. Feltet består av myr,

bart fjell og fjell dekket av et tynt morenedekke.

Omlag 90 dekar er vurdert som dyrkbart. Av dette arealet er ca. halvparten mindre god dyrkingsjord og ca. halvparten dårlig dyrkingsjord.

Myr på 32/5, 57/2 og 70/1. Rollag kommune, Buskerud

Tre forskjellige myrareal på 15-40 dekar, tilsammen ca. 100 dekar ble undersøkt med tanke på oppdyrking. Et av arealene består av grunn myr over stein- og blokkrik morene. En frarår oppdyrking av arealet. De to andre arealene består av dypere myr med middels omdannet torv, og de blir tilrådd oppdyrket.

Austjord, Egge og Lundstad, Ringerike kommune, Buskerud

Etter henvendelse fra landbrukskontoret, Jordbruksetaten i Ringerike har selskapet undersøkt ca. 300 dekar fastmark og myr. Området omfatter tre eiendommer. Det er problemer med tørrleggingen på grunn av vanskelige grunnforhold og vannoppslag. De nedre arealene har dessuten vanskelige avløpsforhold, særlig i flomtider. Alternativer for avløp utredes. Det er planlagt avskjæringsgrøfter på partiene med vannoppslag og

jordforbedring/terrengforming på partiene med vanskelige dreneringsforhold.

Nyustumboen, Tynset, Hedmark

Relativt store partier i vestre dalside like nord for Tynset sentrum, har i de siste par årene blitt forsumpet. Sommeren 1987 var det på en del av arealet ikke mulig å komme utpå med maskiner. Grøfting høsten 1986 på det mest utsatte partiet, har heller ikke hjulpet. Selskapet har fått i oppdrag å finne en løsning av problemene for disse arealene.

Arealene ligger på bresjøavsetningene. Forsumpningen har oppstått der siltlaget er tynt eller manglende og morener ligger i dagen. Like ovenfor de problematiske partiene er siltlagets tykkelse ca. 1 m. De oppståtte problemene kan forklares med at det har vært mye nedbør de siste par årene. Avrenningen fra nedbørfeltet ovenfor har fulgt morenemassene under siltlaget og kommet frem nedenfor siltavsetningen. Det foreslås å legge lukkede avskjæringsgrøfter ned til minst 1,5 m i morenemassene ovenfor problempartiene (der siltlaget er 0,5 m eller tykkere). Grøftene foreslås bygget opp av lettgjennomtrengelige masser innpakket i fiberduk, slik fig. 2 viser.

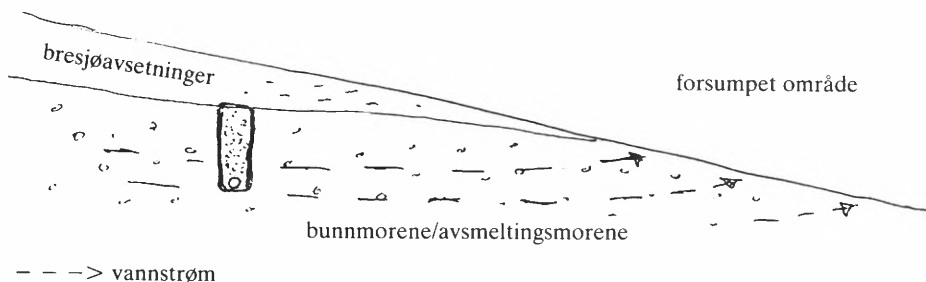

Fig. Lukket avskjæringsgrøft i de mer vanngjennomtrengelige massene under bresjøavsetningene. Grøften bør legges på ca. 1,5 m dyp og bestå av grus og sand innpakket i fiberduk.

Forsumpningsproblemer ved Vrangselva, Kongsvinger kommune, Hedmark
Etter anmodning fra Fylkeslandbrukskontoret i Hedmark har Selskapet undersøkt to arealer ved Vrangselva. Arealene er påvirket av vannstanden i elva. Det ene arealet er ofte utsatt for oversvømmelse, det andre er forsumpet p.g.a. høy grunnvannstand, og delvis oversvømmelse.

Ved undersøkelsen ble det foretatt boringer langs elva, for å fastslå mulighetene for å bygge flomvoller. Dessuten ble arealene nivellert for å vurdere mulighetene for grøfting. Senking av elva er ikke aktuelt, da den nedre delen løper inn i Sverige. Det vil antakelig bli store administrative problemer forbundet med en senking over landegrensen.

Huse Nedre, Ringsaker, Hedmark

Et ca. 25 dekar stort dyrket myrareal er her gått ut av drift på grunn av utilfredsstillende tørrlegging. Myra er opptil 4,2 meter dyp med partivis løs torv i de dypere lag. Systematisk omgrøfting og en relativt omfattende senking av avløpet er nødvendig for å få arealet i drift.

Børgen, Sørum, Akershus

Her er det et ca. 100 dekar stort avskoget areal som er planlagt oppdyrket. Det er aktuelt å utføre forsøk med ulike dyrkingsmetoder på dette feltet. I denne forbindelse har selskapet undersøkt arealet. Feltet ligger ca. 150 meter over havet. Det øvre løsmasselaget består av flomavsatt silt og sandig silt. Det flomavsatte laget ligger over marine avsetninger.

Vik, Aremark kommune, Østfold

I forbindelse med lukking/senking av en bekk, ble det anmodet om en vurdering av dyrkingsmulighetene på et tilgren-

sende myrareal. Myrarealet på ca. 20 dekar, er vurdert som middels godt egnet til oppdyrking. Framtidig myrsynking som følge av eventuell oppdyrking gjør imidlertid at utløpsbekken må senkes ca. 1,9 m i fjell dersom arealet skal ha godt nok avløp på lang sikt.

Isebakke, Tune, Østfold

På grunn av stadige utrasninger/utglidninger i en ravinedalside på eiendommen Isebakke i Tune, Østfold, har selskapet fått i oppdrag å undersøke grunnforholdene med tanke på planering. Arealet ligger på marine avsetninger og skjærfasthetsmålingene viste at massene under tørrskorpa er ustabile. Det blir utarbeidet plan for planering for å stabilisere arealet. Planeringen må utføres med omtanke for å unngå øking av utglidningsfaren.

Fredningsaker

Stormyra naturreservat, Inntian, Frøya kommune, Sør-Trøndelag

I forbindelse med verneplan for myr i Sør-Trøndelag er det undersøkt knapt 1000 dekar utmark på øya Inntian. Av dette ligger ca. 500 dekar innenfor et område som er foreslått fredet av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Hele øya består av kupert fjellandskap. Inne på høyden der Stormyra ligger, er det lite løsmasser. Det meste av myrarealet ligger direkte på den kuperte fjellgrunnen. Nærmere havet finner en mer sand under torvlagene. Av mineraljord finnes det lite. Det er litt skjellsand nær havet og noen strandvoller med stein og sand høyere oppe. Innenfor fredningsområdet er det 191 dekar snau-fjell, 300 dekar myr og 6,5 dekar mineraljord. Av denne myrjorda er ca. 10 prosent delvis avtorvet. Det er registrert 75 000 m³ nyttbar brenntorv (råtorv) innenfor fredningsområdet.

Verneplan for myr i Telemark

I forbindelse med fredning av myrreservater i Telemark fylke ble selskapet anmodet om å vurdere verdien for landbruk og/eller torvdrift for 11 myrreservater. Totalt 2 600 dekar ble undersøkt. Med grunnlag i undersøkelsene ble det lagt frem et faglig grunnlag for fastsettelse av erstatning til de berørte grunneiere.

Følgende reservater er undersøkt: Nybutjern og Flottene i Drangedal kommune, Lindheim-Mannsmyr, Lågåsmyr og Bumyr i Kragerø kommune, Demningane i Porsgrunn kommune, Heggemyr og Orrhanemyr i Skiens kommune og Landtjønn, Rogholtjønn og Løkjinn i Sauherad.

Storparten av arealet på myrreservatene er vurdert som mindre god dyrkjingsjord eller dårligere egnet. En betydelig del av arealet består dessuten av impediment.

Erstatning for fredede myrarealer i Akershus

Selskapet v/Einar Wold har sammen med Alf Ording, Nittedal Torvindustri virket som sakkyndige vedr. verdien av evt. torvressurser i 10 fredede myrreservater i Akershus. Rapportene som er lagt frem skal være grunnlagsmateriale for forsøk på minnelig oppgjør mellom grunneierne og staten eller evt. rettslig erstatningsskjønn.

Flerbruksplanlegging for vassdrag

Årosvassdraget, Asker kommune i Akershus og Røyken og Lier kommuner i Buskerud

I forbindelse med arbeidet med en interkommunal vannbruksplan for Årosvassdraget, er selskapet anmodet om å registrere og utrede landbrukssektorens interesser og behov i vassdraget. Vass-

dragets nedbørfelt utgjør totalt 110 000 dekar. Av dette er ca. 20 000 dekar dyrket mark.

Følgende problemstillinger vil være sentrale: virkning av vassdragsregulering, behov for vatningsvann til jordbruksvekster, senkingsbehov og flomsikring, behov for planering, erosjon og tap av næringsstoffer fra jordbruksareal og gårdsanlegg. Forurensningsspørsmålene vil også bli vist oppmerksomhet. Dette gjelder bl.a. punktutslipp fra næringsvirksomheter og boligområder.

Det vil bli utført jordsmonnkartlegging av alt dyrket areal i nedbørfeltet. I tillegg vil tilstanden for alle tekniske anlegg i landbruket bli registrert. Jordsmonnkartleggingen vil gi grunnlagsdata for å beregne behovet for vatningsvann og landbrukets belastning på vassdraget i form av plantenæringsstoff og erosjonsmateriale.

Det er i 1987 utført jordsmonnkartlegging og uttak av prøver for laboratorieundersøkelse fra i alt ca. 9000 dekar. De øvrige feltregistreringene ble påbegynt i 1987 og vil fortsette i 1988, og endelig rapport ventes fremlagt ved årsskiftet 1988/89.

I 1987 arbeidet følgende konsulenter med dette prosjektet: Nils Harry Vagstad, Hans Olav Eggestad, Marianne Bechmann, Hans Deelstra og Jens Kværner.

Dette er et omfattende og faglig krevende arbeid som også innbefatter modellberegninger ved hjelp av EDB. Selskapet benytter eget EDB-anlegg til denne oppgaven.

Jordsmonnkartlegging på Romerike

I forbindelse med et samarbeidsprosjekt med Norsk institutt for jord- og skogkartlegging vedr. jordsmonnkartlegging, ble selskapet i 1987 tildelt oppdra-

get for kartbladet sør for det kartblad selskapet arbeidet med i 1986. Oppdraget for 1987/88 omfatter arealer i tre kommuner, Ullensaker, Gjerdrum og Sørum.

I 1987 har selskapet undersøkt arealene i Ullensaker og Gjerdrum, samt de vestlige delene av Sørum, tilsammen et netto areal på ca. 12 km². Det undersøkte areal er dominert av marin leirjord og flomavsatt siltjord, men det finnes også sandavsetninger innenfor området.

Jordsmonnkartene har et vidt bruksspektrum. Vi kan nevne tiltak mot forurensning, arealdisponering og veiledning i jord- og plantekultur. I området selskapet kartlegger er det behov for jorddata både på forurensnings- og arealsiden.

Ved denne oppgaven har konsulentene Jens Kværner, Helene Hansen, Hans Deelstra og Marianne Bechmann utført feltarbeide. Jordsmonnkartet for området blir tegnet ved Institutt for jord- og skogkartlegging.

Kontroll av bakkeplaneringstiltak

Etter anmodning fra Landbruksdepartementet har selskapet foretatt kontroll av planeringsanlegg i Buskerud fylke. Kontrollen har omfattet både planleggingen, utførelsen og nåværende tilstand for planeringsarbeider med tilhørende grøfte- og senkingstiltak. Det ble i 1987 utført kontroll av totalt 46 bruk i følgende kommuner: Lier, Drammen, Kongsberg, Øvre Eiker, Sigdal, Modum, Ringerike, Røyken og Hurum.

Ved feltarbeidet blir det lagt vekt på å klarlegge problemene og årsakene til eventuell erosjon og forurensning/stofftap i denne forbindelse. Tiltak med sikte på å redusere forurensning og jordtap blir foreslått. Arbeidet med å vinne erfaringer om slike store inngrep i naturen

og virkningen av disse er viktig. Konsekvensene med planering kan selvsagt være både negative og positive.

Torvressurser

Selskapet har også i 1987 foretatt flere undersøkelser for å registrere torvressurser, og vurdere utnyttelsesmuligheter og planer. Vi skal her nevne noen av sakene.

Grønmyr, Eidsberg, Østfold

I forbindelse med planer om torvuttak ble selskapet anmodet om å undersøke et 45 dekar stort myrareal. Myra er dominert av middels omdannet torv og har varierende dybdeforhold. Torva ligger dels direkte på fjell. Ved undersøkelsen ble det påvist ca. 60.000 m³ nyttbar råtorv, egnet til jordforbedringsmiddel. Det går veg inn til myra.

Kirkemyra ved Hallingby, Ringerike, Buskerud

I forbindelse med planer om uttak av torv til jordforbedringsmiddel, ble selskapet anmodet om å undersøke et ca. 100 dekar stort myrareal og foreta en faglig vurdering av uttaksplanene. Det undersøkte myrparti domineres av middels omdannet torv. Torva i dette myrpartiet er godt egnet til jordforbedringsmiddel. Avtorving vil kunne gjøre arealet vesentlig bedre egnet for kultivering.

Taksering av torvressurser i Gjersøymyra, Sør-Odal, Hedmark

På anmodning fra Grei Vegar Fabrikker A/S har selskapet undersøkt et areal på ca. 300 dekar med sikte på å bedømme torvressursene. På arealet har det tidligere vært tatt ut torv til fabrikkmessig produksjon. Ved undersøkelsene ble det funnet ca. 555.000 m³ torv som er egnet for produksjon av dyrkingstorv.

Forskjellige anlegg, idrett og sport m.v.

Vestfold golfbane, Stokke kommune, Vestfold

Etter henvendelse fra Vestfold Golfbane har selskapet foretatt undersøkelse av arealer som er for bløte på golfbanen. Ved undersøkelsen viste det seg å være temmelig store problemer forbundet med en ytterligere tørrlegging.

Myra hviler på «flytende» leire. Denne leirsuppen finnes noen steder i 1,5 m dybde. De ustabile undergrunnsforholdene gjør tørrlegging av området vanskelig. Opprensning av Robergvannet og avløpet vil minske flomproblemer på golfbanen. Samtidig blir det foreslått legging av barkfylling på partiene med dårligst bæreevne.

Selbjørn idrettsplass, Austevoll kommune, Hordaland

Idrettsbanen på Selbjørn er anlagt på myr. Det har i den senere tid oppstått problemer med ujevn overflate og vannansamlinger. Selskapet ble anmodet om å foreta undersøkelser og foreslå tiltak som kan gjøre anlegget skikket til de formål det er tiltenkt. Et vesentlig spørsmål var om det kunne forventes ytterligere setninger i banelegemet ved f.eks. utlegging av nytt toppdekke.

Da torvmassen i banen er sterkt komprimert p.g.a. sand- og steinfylling, vil det bli svært små tilleggssetninger som følge av et nytt toppdekke. Det ble lagt frem planer for avskjæringsdrenering og avløp for vann som strømmer mot banen, fra nedbørsfeltet. Ny profilert baneoverflate ble foreslått.

Geilo idrettsplass, Hol kommune

I 1951 undersøkte selskapet et myrareal på Geilo og utarbeidet forslag til plan for drenering og opparbeiding av idrettsplass. Denne undersøkelsen la grunnla-

get for et fortsatt samarbeid mellom selskapet og Statens ungdoms- og idrettskontor. Selskapet har i de snart 40 årene etter Geilosaken undersøkt og vurdert flere hundre idrettsplassarealer der grunnforholdene har vært spesielt vanskelige. På Geilo idrettsplass har selskapet ved flere anledninger foretatt tilleggsundersøkelser i forbindelse med utvidelser m.v. Det er nå interesse for å legge om grusbanen til kunstgrasbane. Selskapet har siste året foretatt undersøkelser i denne forbindelse.

Søbstadmyra, Trondheim kommune

Søbstadmyra boligbyggelag, bygde i 1970 i alt 192 leiligheter i 4 etasjers blokker på Søbstadmyra nord-vest for Heimdal. Myra er tildels svært dyp. Setninger av terrengoverflaten rundt bygningene har nødvendiggjort en omfattende rehabilitering av utearealene og inngangspartier m.v. Selskapet ble engasjert for å undersøke og vurdere disse spørsmål.

Byggefelt på Steinsvoll, Nesset, Møre og Romsdal

Etter henvendelse fra noen huseiere har vi undersøkt årsaken til at det kommer vann inn i kjellerne på Steinsvoll. Husene ligger på en sandterrasse ved Eresfjord. Ved undersøkelsen av jorda ble det gravd ned til ca. 2 m dybde. Det viste seg at det er flere tette aurrhellelag i sandavsetningene. På noen av disse lagene strømmer det vann fra lia ovenfor. Det er ikke gravd drenering rundt husene. Vannet kan derfor strømme inn til husmurene og videre inn i kjellerne. Det må graves drenering rundt husene og avløp til kanten av terrassen. Det kan også bli nødvendig med ekstra tetting av kjellerveggenes ytterside.

Areal for pelsdyrfarm, Nettet, Møre og Romsdal

Etter anmodning fra landbrukskontoret i Nettet, har selskapet bonitert 83 dekar myr- og mineraljord med tanke på anlegg av pelsdyrfarm. Kommunen vil lokalisere pelsdyroppdrettet til ett sted, og har funnet et område langt fra bebyggelse for å unngå forstyrrelser. Selskapets oppgave var først og fremst å vurdere grunnforholdene, og stedets egnethet for oppsetting av driftsbygninger. Faren for forurensning blir også vurdert.

Avfallsdeponering

Store bykommuner har betydelige kvanta overskuddsmasser fra byggeplasser og forskjellige anlegg. For Oslo er det opplyst at det dreier seg om 800.000 m³ pr. år. Slike masser kan i stor utstrekning brukes til oppfylling på impediment med tanke på å skape produktive landbruksarealer for skog eller jordbruksvekster.

Dette spørsmål ble for flere år siden tatt opp av professor dr. Jul Låg, som er styremedlem i selskapet. Selskapet ble senere koplet inn for å foreta planlegging og undersøkelser av aktuelle fyllplasser. På Hellerud gård i Skedsmo foregår p.t. oppfylling av noen djupe daler for å få til nytt jordbruksareal.

Det er imidlertid en del usikre forhold ved deponering av slike masser. Avrenningen fra massene må bl.a. kunne kontrolleres. For å komme igang med et forsøk ble det utpekt et felt på Riis gård, Ås, Akershus.

Etter forslag fra professor dr. Låg og eieren, gårdbruker Fredrik Sverdrup ble det foretatt registreringer av et areal på ca. 7 dekar, vesentlig impediment. Feltet skal fylles opp med jord fra byggeplasser i Oslo. Det skal deretter utføres

vekstforsøk på feltet og kontroll av avrenningen. Det er utarbeidet planer for påfyllingen og tegnet profiler for nytt terreng. Opprinnelig er det her et noe kupert fjell-landskap som tenkes fylt opp til jevnt hellende terreng. Sortering av massene for å få brukbar jord i det øverste laget, vil være meget viktig.

Bureisingsfeltene – Maskinvirksomheten

Aktiviteten på feltene er relativt lav p.g.a. de innstramninger som gjelder vedr. tilskott og lån til utbygging av nye bruk. De økonomiske muligheter for reising av nye bureisingsbruk er derfor vanskelige. Det foregår derimot noe salg av tilleggsjord til bruk som har for dårlig arealgrunnlag.

På Sundøyfeltet er det foretatt grøfting for drenering av lebelter og i alt 1.210 m grøft ble gravd i 1987.

På bureisingsfeltet Haugland i Aukra er det plantet 3.000 sitkagran og 1.000 bergfuru. Nå gjenstår bare noe suppleringsplanting (reparasjon) for dette prosjektet.

I Oshaugdalen er det også utført en del planting som erstatning for planter som hadde gått ut.

Til gravearbeidet på Sundøyfeltet har selskapet leid inn maskinhjelp fra en privat maskinholder.

Selskapets Brøyt grave- og dyrkingsmaskin i Møre og Romsdal har ikke vært i bruk siste del av året p.g.a. en ryggskade som har rammet selskapets arbeidsformann/maskinfører. Det er for tiden liten etterspørsel etter maskinarbeid i forhold til tilbudene på maskinhjelp. Selskapet har derfor ikke funnet det aktuelt å engasjere noen vikar som maskinkjører.

Selskapet har fremdeles betydelige arealer utmark og dyrkbar jord. En oversikt over feltene og restarealene er tatt inn i meldingen.

Oversikt over stillingen på feltene pr. 31. desember 1987

Felter	Kommune	år	Innkjøpt		Solgt		Rest-areal ialt, dekar	Merknader
			ialt, dekar	ialt, dekar	ialt, dekar	ant. bruk		
Tøråslia og Formoteigen . . .	Trysil	1942/52	8 530	5 530	6	3 000		
Rysjølia	Trysil	1936/37	6 132	5 304	13	828		
Grønåsen og Gjetsjøberget .	Trysil	1936	8 470	6 303	16	2 167		
Haugland	Aukra	1936/81	4 450	3 108	10	1 342		
Godalen	Eide	1937	630	377	1	253		
Aspås-Blikås	Gjemnes	1961	1 710	680	2	1 030	Bortleid 380 dekar	
Smølafeltene	Smøla	1930/36	28 314	16 431	39	11 883	Bortleid 1 100 dekar til Statens forskingsstasjoner i landbruk, solgt 131 dekar i 1985 Solgt 655 dekar i 1987	
Børmark	Åfjord	1938	15 740	8 251	5	7 489		
Sørøyåsen og Lauvåsen (Nerskogen)	Rennebu	1934/39	16 827	12 598	25	4 229	Bortleid 480 dekar. Klausulert 732 dekar (neddemming/forsumping)	
Tramyr	Overhalla	1927/43	6 273	5 522	23	751	Bortleid 197 dekar Bortleid 550 dekar	
Myran	Nærøy	1957	550	—	—	550		
Sundøyfeltet	Leirfjord	1958	3 200	42	—	3 158		
Holmstaddalen	Sortland	1933	4 394	3 928	24	466		
Oshaugdalen	Sortland	1938	1 184	246	1	938	Solgt 246 dekar i 1987	
Skagmyr	Hadsel	1943	736	—	—	736		
Jørstad	Bø	1938	1 155	160	—	995		
Middagsfjell	Andøy	1954	3 626	—	—	3 626		
Buksnes- og Forfjordalen .	Andøy	1942/44	14 662	184	—	14 478	Klausulert 4 228 dekar (fredning)	
Finnsæter	Kvæfjord	1937	1 379	—	—	1 379		
Eldre felter, ialt 49 i 33 kom. . .		1912/62	113 200	113 028	449	172	Mindre restarealer er ledig	
			241 162	181 692	614	59 470		

Landbrukets analysesenter

I henhold til vedtak i Stortinget (St.prp. nr. 1 1985-86) anmodet Landbruksdepartementet ved brev 3. juni 1986, selskapet om å overta analysevirksomheten for det praktiske landbruk som tidligere ble utført ved Statens Jordundersøkelse. Selskapet vedtok på møte 5. juni samme år å imøtekomme denne anmodningen, og overtok virksomheten fra 1. juli 1986. NLH stilte seg velvillig ved å inngå et gunstig leieforhold vedr. lokaler og en del utstyr, slik at virksomheten kunne fortsette i de samme lokaler som Statens Jordundersøkelse hadde tidligere.

I årsmeldingen for 1986 har vi gitt en fylldig orientering om forholdene for øvrig ved denne saken. Det er også pekt på forskjellige tjenester som Landbrukets analysesenter kan tilby.

Året 1987 blir det første hele driftsåret i selskapets regi. Vi kan nå bekrefte at denne virksomheten har svart til forventningene. Forutsetningene er at analyseprisene skal legges på et nivå som gjør at virksomheten går i balanse etter selvkostprinsippet. Tidligere har denne analysvirksomheten vært subsidiert. Det

var følgelig ikke mulig å øke prisene nok med en gang. For første halvår i selskapets regi ble det derfor et underskudd.

I 1987 har virksomheten gått i balanse med de utgifter som skulle dekkes. Imidlertid blir virksomheten belastet med husleie fra og med 1988. Dette samt den forventede prisøkning vil kreve noe høyere analyseavgifter for sesongen 1988/89.

Antall prøver av jord med sikte på bestemmelser av plantenæringsstoffer, kalktilstand og pH m.v. kom i sesongen 1986/87 nært opp under 60.000, mens det for 1987/88 er analysert litt over 60.000 slike prøver. I tillegg har laboratoriet fått inn et betydelig antall planteprøver og prøver av næringsoppløsninger fra gartneri- og hagebruksnæringene, samt prøver av andre dyrkingsmedier og råvann.

For å finansiere innkjøp av moderne analyseapparater og utstyr tildels som erstatning for det utstyr NLH vil ta tilbake ved etablering av eget FOU-laboratorium, har selskapet søkt om tilskudd fra forskjellige hold.

Det er foreløpig mottatt følgende beløp:

Det norske jord- og myrselskaps reguleringsfond	kr. 1.000.000,—
Landbrukets utbyggningsfond	kr. 500.000,—
Norske Felleskjøp og Kunstgjødselgrossisternes Landsforening	kr. 582.545,60
Det norske jord- og myrselskaps fond nr. 3	kr. 68.337,50
Norsk Hydro	kr. 27.000,—

Selskapet er stilt i utsikt en ytterligere bevilgning på ca. 1,5 mill. kroner. Disse tilskuddene vil langt på vei dekke utgiftene til videre anskaffelser av apparater og utstyr, men noe må kjøpes for andre midler og avskrives på virksomheten. Dessuten må det avsettes midler til nyanskaffelser og suppleringer.

Virksomheten har m.a.o. nydt godt av betydelige tilskudd, som i høy grad hjelper til å dempe prisene på analysene.

For sesongen 1987/88 er en betydelig del av prøvene koordinatfestet med tanke på innlegging i jorddatabank. Arbeidet med koordinatfesting har påført en del utgifter som ikke blir belas-

tet analyseprisene. Imidlertid har ordningen påført «kundene» en del ekstra arbeid og kartkostnader. En håper imidlertid at alle ser positivt på denne saken. Lagring av analysedata over en del år, vil sammen med andre jorddata, bety et verdifullt materiale for forskning, undersøkelser og veiledning.

Landbrukets analysesenter er blitt en viktig del av selskapets virksomhet, som passer godt med de øvrige aktivitetene.

Koordinatfestingen har også sinket arbeidet ved laboratoriet en del. Det er imidlertid nå anskaffet utstyr for automatisk avlesning av koordinatene.

Torvdriften

Uttak av torv fra myrene har i hovedsak to forskjellige formål, nemlig produksjon av torvbrensel og dyrkingsmedium. Vi skal nedenfor kort nevne litt om disse produktene.

Torv til energiformål

Til produksjon av torvbrensel benyttes fortrinnsvis mørkere torv som helst skal være kommet lengst mulig i fortorvingsprosessen. Sterkt omdannet, mørk torv inneholder mer carbon og har høyere brennverdi pr. volumenhet enn mindre omdannet torv. Den er derfor bedre egnet til brensel.

Det foregår fremdeles noe torvstikking for å skaffe husbrensel i skogløse distrikter. Vi har ingen sikker undersøkelse av kvantumet torv som tas ut på denne måte til brensel. Observasjoner som er gjort tyder på at samlet produk-

sjon neppe overstiger 1000 m³ tørr vare pr. år. Det vil si ca. 300 tonn torv, tørr vare.

Det har i to år foregått prøvedrift ved et anlegg for fremstilling av torv som energibærer på Andøya. Det er her bygget opp et anlegg med sikte på leveranser til noen storforbrukere. Produksjonen er topp mekanisert. Selskapet har hatt i oppdrag å undersøke myrforekomstene og planlegge driften på feltene. Siste året ble det ved dette anlegget produsert ca. 3000 m³ tørr torv.

Et mindre forsøksanlegg for produksjon av torvbrensel ventes satt i gang kommende sommer i Nesseby, Finnmark.

Torv til dyrkingsformål

Torv benyttes til dyrkingsformål i forskjellige sammenhenger. Svakt til mid-

dels omdannet kvitmosetorv (sphagnumtorv) brukes som dyrkingsmedium i veksthus. Vanligvis er det en fordel med minst mulig omdannelse. Porevolumet i torva er da tilsvarende større enn i torv som er middels til sterkere omdannet.

Når torv brukes som jordforbedringsmiddel for stiv leirjord eller sand og grusjord, er det ofte en fordel med middels omdannet masse. Innholdet av organisk materiale pr. m³ er nemlig høyere i sterkere omdannet torv enn i den helt friske massen.

Det foregår en betydelig norsk produksjon av torv- og andre jordprodukter til forskjellige dyrkingsformål innbefattet jordforbedring til plener, småhager og i hagebruksnæringen. Interessen for utvidelse av produksjonen er også relativt stor. Selskapet har i 1987 hatt forskjellige henvendelser om assistanse for undersøkelse av råstoffressursene og driftsoppleggene ved bedriftene. Av slike saker i 1987 kan følgende nevnes:

Kirkemyra i Ringerike kommune, Grønmyr i Eidsberg kommune og to myrområder i Sandøy kommune.

Tørkeforholdene for torv var også relativt dårlige siste sommer innen Østlandsområdet og Trøndelag. Derimot var det en meget god sommer for Nord-Norge. Bedriftene på Andøya hadde således gunstige innhøstingsforhold.

Tørkemulighetene har stor betydning på produksjonens størrelse selv om flere bedrifter har opplegg som gjør produksjonen mindre avhengig av værforholdene. Mest utsatt i dårlig vær er antakelig vakumhøstemetoden. Etter de opplysninger vi har fått ble det bare vel halvparten så mange gunstige høstedager som det vanligvis regnes med innen Østlandsområdet.

Det norske jord- og myrselskap innhenter oppgaver over markedsført torvmengde i torv- og jordprodukter, dels direkte fra produsentene og fra Statistisk Sentralbyrå for importert vare. For direkte uttak til eget bruk eller til småsalg av torv eller jordmasser blir det gjort en skjønnsmessig vurdering.

Det er her satt opp en tabell over markedsført vare i Norge de siste fire år, beregnet som bruksvolum i følge Norsk Standard:

Markedsført dyrkingstorv:

	Bruksvolum m ³			
	1987	1986	1985	1984
Norske produsenter	270 200	225 100	209 100	224 300
Importert vare	99 800	124 300	107 800	99 300
Direkte uttak	40 000	40 000	40 000	40 000
Totalt markedsført vare	410 000	389 400	356 900	363 600

Tallene i tabellen viser en økning av mengden markedsført torv i forhold til foregående år på 20 600 m³ eller ca. 5%. Det var en økning på 45 100 m³ for norske produsenter, og en nedgang av importkvantumet på 24 500 m³.

Det har også i 1987 vært en del henvendelser om rådgivning fra produsenter og andre som er interessert i å etablere

seg innen bransjen. Selskapet blir også kontaktet om økonomiske spørsmål fra finansinstitusjoner.

Det har vært av stor betydning for denne distriktsorienterte produksjonen at selskapet har kunnet yte service ved faglige spørsmål om drift og omsetning av torv.

Sluttbemerkninger

Vi har i årsberetningen omtalt de viktigste fagområdene som selskapet har arbeidet med i 1987. En stor del av sakene er spesielt nevnt for å gi et bilde av selskapets aktivitet og kompetanse. Saksområdene veksler noe fra år til år. For å få et fullstendig bilde av selskapets virksomhet og kompetanse bør en studere årsmeldingene for flere år.

Årsmeldingen for 1987 viser også at selskapet har hatt mange saker og full utnyttelse av kapasiteten. Sommerseongen 1987 var vanskelig for visse deler av selskapets arbeider. Tildels fordi stadige regnvær skapte problemer for inn-tegning på flyfotos, noe som er rutinen ved feltarbeidet for jordsmonn-kartleggingen. Den seine innhøstingen sinket jordundersøkelsene, kontrollen av bakkeplaneringstiltakene og noen andre feltarbeider på dyrket mark innen kornområdene.

Tross flere vanskeligheter p.g.a. værforholdene fikk selskapet gjennomført storparten av det planlagte arbeidsprogrammet for sesongen. Konsulentene strakte ut feltseongen langt inn i den kalde førjulstiden og gjorde en fortjenstfull innsats for å komme best mulig i havn med sakene.

Selskapet har også i 1987 møtt forståelse og godt samarbeid fra mange hold. Det gjelder bl.a. Landbruksdepartementet, fagtjenesten i de ytre etater, NLH og instituttene ved høgskolen og ellers i Ås-miljøet, samt forsøksvirksomheten i landbruket. Godt samarbeid er meget viktig for selskapets virksomhet. Vi takker derfor for velviljen som er vist selskapets representanter fra alle hold.

En takk også til de ansatte i selskapet for helhjertet innsats under vanskelige forhold i felten og under hardt press for kontorpersonalet ved hovedkontoret og alle ansatte ved analysesentret.

Hellerud i Skedsmo

14. mars 1988